

Výzkumné metody II - Interview a diskurzní analýza

Vyučující: Mgr. Eva Šlesingerová

Kontakt: eslesi@fss.muni.cz

ECTS: 9

Přednáška a seminář (úterý 8.30 - 10.00)

Konzultační hodiny: út: 15.00 - 16.00 (místnost 349)

Anotace:

Kurz seznamuje posluchače a posluchačky se základními charakteristikami kvalitativního výzkumu a nabízí základní přehled kvalitativních metod se zvláštním ohledem na analýzu a interpretaci kulturních textů. Vychází přitom z perspektivy interpretativní sociální vědy, která se snaží uchopit zkušenosti jednotlivých aktérů jako smysluplné životní světy a klade důraz na porozumění významům, jež zkoumané skupiny a jednotlivci svému jednání připisují. Pozornost budeme věnovat především různým podobám analýzy textuality, rozhovorům a možnostem jejich využití v sociálně antropologickém výzkumu. Velká pozornost je věnována samostatným a průběžným pracím studujících, zvláště jejich schopnosti připravit projekt výzkumného cvičení. Prostřednictvím práce, cvičení na seminářích a vlastní výzkumné práce budou studující vedeny/i k tomu, aby získali základní přehled o praktických dovednostech souvisejících s celým procesem realizace rozhovorů (od formulace výchozích otázek a přípravy na interview přes kladení otázek a aktivního poslouchání až k transkripci a analýze získaného rozhovoru) a také aby získali úvodní vhled do analýzy různých forem kulturních textů.

Struktura a harmonogram kurzu:

1. Bronislaw a Mary: 16.září: Úvod do kurzu

Organizační setkání. Průvodník kurzem

SEMINÁŘ (k samostudiu):

Co je a co není odborný text. Jak psát odborný text, jak číst odborný text.

Doporučená literatura:

- Šanderová, J. 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Několik zásad pro začátečníky*. Praha:Slon. 18-40, 56-67
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava:Ikar. s. 125-129

2. Bronislaw a Mary: 23.září: Povaha sociální vědy. Kvantitativní a kvalitativní výzkum.

Případová studie, Etnografický výzkum, Zakotvená teorie, Biografický výzkum, Zkoumání dokumentů, Historický výzkum, atd.

Literatura:

- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar. s. 13-25, 87-99
- Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum.Základní metody a aplikace*. Praha:Portál, s. 21- 143

Doporučená literatura:

- Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. (17-20, 283-322)
- Barša, P. *O postrevoluční emancipaci, vztahu teorie a praxe a dvojím pojetí kultury*. Interview s Pavlem Baršou (Praha 31. 3. 2005). Michal Tošner (Anthropoweb)
- Clifford, J. Marcus, G.E. (eds.) 1986. *Writing culture: the poetics and politics of ethnography*. Berkeley:University of California Press. (k nahlédnutí)
- Schütze, Fridrich. Narativní interview ve studiích interakčního pole. In *Biograf 1999/20*, s. 33-51.
- Linde, Charlotte. 1993. *Life Stories. The Creation of Coherence*. New York: Oxford UP.
- Rosenthal, Gabriele. 2005. Biographical Research. In Denzin, N.K., Lincoln, Y.S. (eds.) *The SAGE handbook of qualitative research Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage Publications, s. 25-57.
- Fay, Brian. 2002. *Současná filosofie sociálních věd. Multikulturní přístup*. Praha: Slon. (k nahlédnutí)

Doporučená literatura:

- Janesick, V. J. (1994) „The Dance of Qualitative Research Design“. In: Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln (eds.) *Handbook of Qualitative Research*. London: Sage. S. 209-219.
- Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum. (283-322)
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar. s. 73-84
- BIOGRAF (35). Monotematické číslo Etika a právo v kvalitativním výzkumu. 2004.

SEMINÁŘ: *Co je design výzkumu? Výběr tématu*

3. **Bronislaw a Mary: 30.září: Film: Kitchen Stories**

- ❖ Úkol: Internetová debata

4. **Bronislav: 7. říjen: Metody získávání dat. Rozhovory. Textualita**

5. **Mary: 14.říjen: Metody získávání dat. Rozhovory. Textualita**

Interview: Narativní rozhovor, Strukturovaný rozhovor, Focus-group, Pozorování, Dokumenty a jiná data. Co je to text? Povaha kulturního textu a textuální analýza.

Literatura:

- Fairclough, N. 2003. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London, New York: SAGE, s. 19-39

Doporučená literatura:

- Hall, S. 1997. *Representation: cultural representation and signifying practices*. London:SAGE. (k nahlédnutí)

- Silverman, D. 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar, s. 43-66
- Berger P. a Luckmann T. 1999. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK (k nahlédnutí)

SEMINÁŘ: *Různé podoby textuality*

- Město jako text

- Tělo jako text

❖ **Úkol: CALL FOR PAPERS** pro závěrečný workshop

6. **Bronislav 21. říjen: Interviews. Rozhovory**

7. **28. říjen Čtecí týden**

8. **Mary 4. listopad: Interviews. Rozhovory**

Role tazatele a role respondenta. Rozhovor jako interakce, konverzační partnerství. Transkripce jako první úroveň interpretace. Data a jejich záznam.

Literatura:

- Davidson, J.O., Layder, D. 1994. *Methods, sex, and madness*. London: Routledge. s. 116 - 147.
- Flick, U. (1998): *An Introduction to Qualitative Research*. London: Sage. S. 125-132.

ÚKOL: *Písemné zaznamenání pozorování vybrané každodenní situace (jízda tramvají, nákup atp.) - materiál pro seminář (není třeba odevzdávat do ISu)*

SEMINÁŘ: *Nácvik situací souvisejících s realizací rozhovoru. Práce se záznamem pozorování.*

❖ **Úkol: vyberte jeden z následujících úkolů a zhuštěný popis v rozsahu 2-3 normostran odevzdejte do Odevzdávání kurzu do 4. listopadu 2008.**

- 1. Četba pro hustý popis: Pelc, J. 1996. *A bude hůř*. Praha: MAŤA. s. 11-40, 169-189. Analýza jazyka subkultury,
- 2. Zhuštěný popis návštěvy hospody
- 3. Zhuštěný popis rodinné oslavy

9. **Bronislav 11. listopad: Interpretace. Diskurz. Analýza**

10. **Mary 18. listopad: Interpretace. Diskurz. Analýza**

Interpretace: Hermeneutika, Analýza konverzace, Analýza diskurzů. Co je to diskurz? Sociálně vědná analýza diskurzu. Text, sociální událost. Reprezentace. Další formy kulturních textů. Vizuální metodologie - analýza vizuálních materiálů.

Literatura:

- Barker, Ch. and Galasiński. 2001. *Cultural Studies and Discourse Analysis. A Dialogue on Language and Identity*. London, New York: SAGE. 62-85, 86-117

- Fairclough, N. 2003. *Analysing Discourse. Textual analysis for social research*. London, New York: SAGE, s. 121 -134.
- Gee, J.P. 2002. *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. London: Routledge. S. 20-30

Doporučená literatura:

- Rose, G. 2001. *Visual Methodologies: an introduction to the interpretation of visual materials*. London: SAGE. Kapitoly 6 a 7
- Pink, S. 2004. *Working images: visual research and representation in ethnography*. London, New York: Routledge (k nahlédnutí)

SEMINÁŘ:

Cvičení: Učebnice cizích jazyků: jak se prezentuje kultura skrze jazyk?

- ❖ **Úkol:** dodání abstraktu pro závěrečný workshop (100-300 slov), možná inspirace viz Silverman (2005) s. 236-237. Odevzdejte do Odevzdávání kurzu do 18. listopadu 2008

11. Bronislaw 25. listopad: Atlas.ti. Software ke zpracování dat

12. Mary 2. prosinec: Atlas.ti. Software ke zpracování dat

Literatura:

- Konopásek, Zdeněk. Co si počít s počítačem v kvalitativním výzkumu. *Biograf* 1997/12. s. 71-110.
- Konopásek, Zdeněk. Aby myšlení bylo lépe vidět. Nad novou verzí programu Atlas.ti. *Biograf* 2005/37, s. 89-109.

- ❖ **Úkol:** Odevzdání *Návrhu projektu výzkumného cvičení* do Odevzdávání kurzu do 16. prosince 2008

13. Bronislav a Mary 9. prosinec: Výzkumná zpráva. Projekt. Workshop II. Jak připravit prezentaci. Charakter publika. Průběh konference.

Literatura:

- Šanderová, J. 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Několik zásad pro začátečníky*. Praha: Slon. s. 143-170
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar. s. 226-233, 269-288
- Strauss, A. - Corbinová, J. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Nakladatelství Albert. Kap. 13. Psaní disertačních prací a monografií, prezentace výzkumu.

- ❖ **Úkol:** Odevzdání *Rozhovoru v Atlas-ti realizovaného v rámci výzkumného cvičení*. Odevzdejte do Odevzdávání kurzu do 6. ledna 2009. (nebo na emailovou adresu eslesi@fss.muni.cz, popřípadě osobně)

Bronislav a Mary : Začátek ledna 2008 - závěrečný workshop

Podmínky ukončení kurzu, hodnocení:

- Aktivní účast na internetové debatě a seminářích - 10% hodnocení
- *Zhuštěné popisy* (Odevzdané do isu) - 10% hodnocení
- *Návrh výzkumného projektu a jeho prezentace* (workshop) - 30% hodnocení (15 + 15)
- *Písemná zkouška* - 30% hodnocení
- *Realizace rozhovoru* - zpracovaný jako hermeneutická jednotka v softwaru Atlas.ti 5.0.). Realizace, přepis a analýza 1 vlastního rozhovoru - 20% hodnocení

Podmínka ukončení je dosažení minimálně 60%. Celková známka se vytváří součtem všech průběžných úkolů spolu s výsledky ze závěrečné zkoušky. Hodnocení nelze udělit bez absolvování závěrečné zkoušky a odevzdaného a prezentovaného výzkumného projektu.

Základní literatura:

- Fay, B. 2002. *Současná filosofie sociálních věd. Multikulturní přístup*. Praha: Slon.
- Silverman, D. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum*. Bratislava: Ikar. s. 125-129
- Strauss, A. / Corbinová, J. (1999): *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. S. 9-105.
- Šanderová, J. 2005. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Několik zásad pro začátečníky*. Praha:Slon.
- Hammersley, M. / Atkinson, P. 1996. *Ethnography. Principles in Practice*. London a New York: Routledge.
- Geertz, C. 2000: „Zhuštěný popis: K interpretativní teorii kultury“. In: *Interpretace kultur*. Praha: Slon. S. 13-42.
- Hendl, J. 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha:Portál.